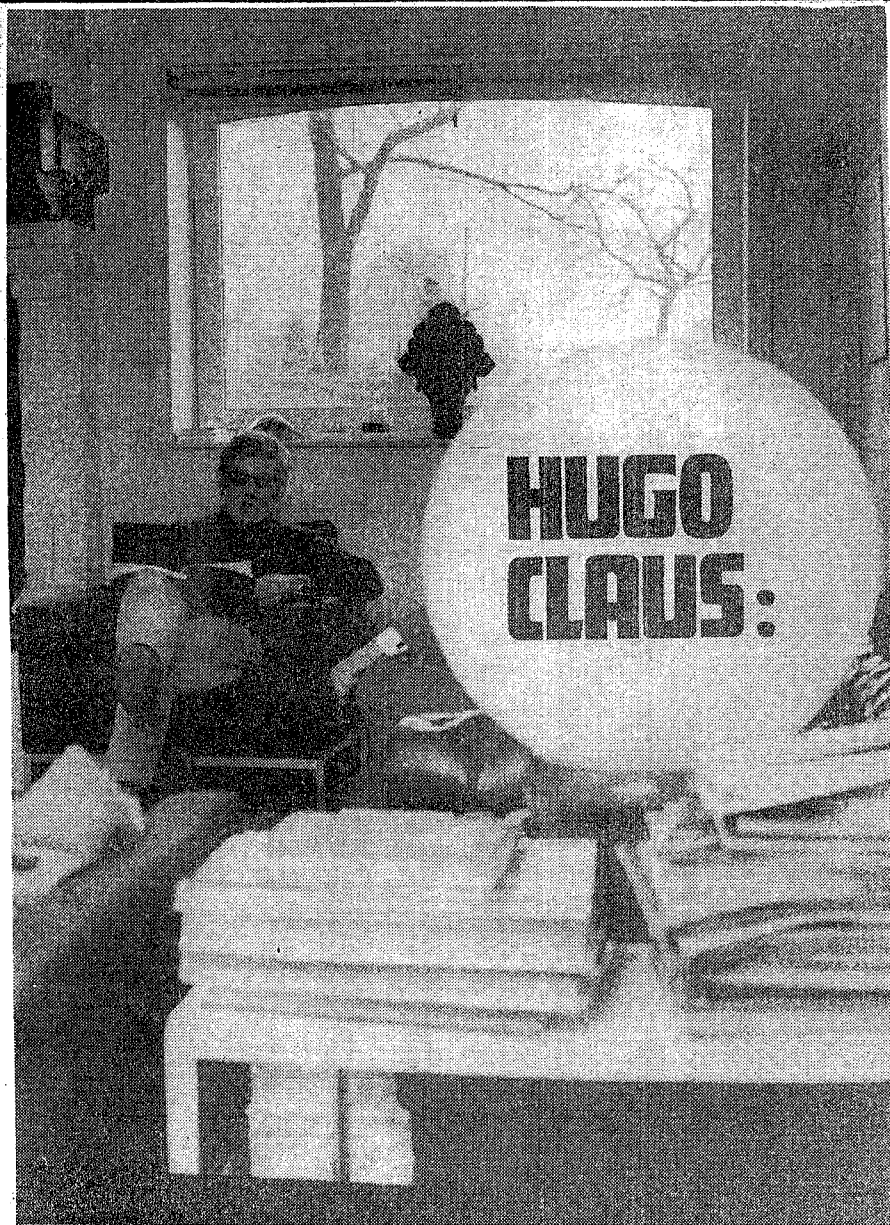

Telstar, 26 maart - 2 april 1969 [br 2 ?]
april mei

**IK ZOU
IN TIENERKLANKEN
TONEN HOE MEN VRIJT...
ZONDER
KINDEREN TE MAKEN**

H. (somber) — Ik heb de eerste symptomen van jicht waargenomen.

J. (nieuwsgierig) — Waar?

H. (met een pijnlijke grimas) — In de teen.

J. (licht geschokt) — Zo. In de teen.

H. (voor zich uit starend) — Er zijn bijzonder doeltreffende Amerikaanse pillen tegen. Het is nog maar een begin, maar met de tijd wordt het erger weet je. Dan wordt je volkomen impotent.

Dit soort gesprek is bijknaar door de heer H. Claus en mijzelf gevoerd in zijn hofstee te Nukerke, want het is te horen op een aldaar opgenomen bandje, dat ik hierbij vermaak aan de schriftgeleerden die zich aan de biografie van onze veelzijdige Vlaamse bard zullen wijden. Welke teen getroffen is, blijft voorlopig in het midden. Sensatie zoeken we ook weer niet, en het is al erg genoeg zo, meen ik.

Volkskunst

Het beroekt ons des te meer vreugde dat de «Tand om Tand»-rij van de eminente auteur eindelijk gestild is. Geen gewetensvol krantenlezer is onwetend over de uitgesponnen rei die in een bijdsapane van drie jaar over deze toneelbewerking van het Tijdsgeven heeft gewoed tussen Claus en de Antwerpse schouwburgdirecteur Van Kerckhoven. «Tand om Tand» gaat nu volgend seizoen in de Brusselse KVS door de goede zorgen van de uitgekoekte n. V. De Ruyter die alvast geen publiciteit meer hoeft te maken.

Wat is nu die «Tand om Tand» waarvoor zo hoorbaar werd geknars? Een plezierige brok volkskunst. Althans de veder van Claus vertoont geen enkel symptoom van impotentie. Zijn taal is gespierd als een dokwerker, vrak en vel.

Claus? Ik heb dit stuk in een vereenvoudigde taal geschreven die de simpelste volksjongen kan verstaan. Er is geen psychologie, geen poëzie. Alles is ondergeschikt aan het spektakel, dat zich ent op dingen die iedereen kan herkennen.

Over het gegeven: «Het Tijl Ulenspiegel motief wordt overgeplant naar de staat van Vlaanderen over dertig jaar. Alles gebeurt alsof de schouwborg een rechtbank zou zijn die een jongeman ter dood veroordeelt die zichzelf Tijl Ulenspiegel heeft genoemd. Deze jongen, Jan Van der Moelen, rebelleert zonder erin te weten waarom. Hij voelt zich onbehaglijk onder de druk van de strekking die gans de samenleving beheerst, en die ik het christelijk socialisme heb genoemd. Dat is een soort soepje waarin waarden alieen gehanteerd worden voor zover ze doelbarend zijn om de hiërarchie der profijten in stand te houden.

Jan is een soort popzanger. Eerst zingt hij liedjes over de liefde, en liedjes om de bestaande macht te tergen, later ziet hij duidelijker de terreur waarin de gemeenschap leeft en dan gaat hij handelen. Er wordt gewonnen. Ik heb er een hele reeks actuele elementen in verwerkt: het verband tussen commercie en historische emblemen bv. De TV-commentator zegt: Het vlaamse nieuws wordt u gebracht door de benzine Groeninge, de benzine die geurt naar seringen, de benzine met fut, de benzine van openbaar met. Paus Benedictus de Zesien-de heeft in een plechtige boodschap etc.

Ziet u dat heb ik ook onveranderd gelaten: zoals bij ons TV-nieuws vaak met de paus begint.

Je ziet in een notedop waar het om gaat. De bisschop van Waregem, een jongeman van dertig met opgeknie leidsmouwen, zegt: wa moeiba de mensen niet alleen bezighouden tijdens het werk maar ook als ze niet werken. Waarmee? Wat is er groeter dan het verleden toen alles mooi en goed was?

De mensen worden gelijmd met vage sentimenten en mythes». Welwillend stelde de h. Claus zijn stuk ter beschikking voor publicatie van uittreksels.

Wij kiezen:

- een Heijdessene tussen Jan (Tijl) en Nèle
- beschouwingen van de Voogd van Vlaanderen over de jeugd
- interview met de bedienaar van de elektrische stoel.

JE RUIKT NAAR DE

TIJNSTEN UIT «TAND OM TAND»

Claus: «De mensen worden gelijmd met vage sentimenten en mythes»

(Tijl) en Nele liggen op de grond — in de hede — het is vlak met degeraad — tijdens de scene komt de zon op)

NELE
Het gras zit vol melkevers. Slaap je?

TIJL
Er wandelt een kever in mijn buik

NELE
Het is mijn hand

TIJL
Je lichaam geeft licht

NELE
De zou je leeg willen drinken

TIJL
Bij jou heb ik altijd honger (een strenge ver weg)

NELE
Als je goed luistert kermt de grond

TIJL
De lucht mlauwit

NELE
De zon komt op. Daar. Zie je?

TIJL
Je verandert in een gouden vrouw. Wie ben je?

NELE
Mijn ribben doen pijn. Ik wist niet dat je zo zwaar was

TIJL
Je ruikt naar de beesten in de zee

NELE
Niemand heeft me aangeraakt terwijl je weg was. Als ik me waste dacht ik aan jou. Elke morgen

TIJL
Het wordt lichter. Daar, een week

NELE
Mijn buik is hard. Ik heb hem afgesloten toen je wegging

TIJL
Ik heb de sleutel

NELE
Je hebt mijn snot opengebroken

TIJL
Alleen is mijn sleutel nu niet zo stevig meer

NELE
Dat zal je leren (Zon)

TIJL
(zeer mat) Het is tijd

NELE
Nu al?

TIJL
Ja, maak je klaar (Zij komen overleind — Nele trekt een repleegstersuniform aan — Tijl dat van een officier van de Hengsten)

TIJL
(sist)

NELE
Zelfs in dit beulenpak ben je mooi, mijn lief. Ben je moe?

TIJL
(lachend) Ja, en jij?

NELE
Ik ook. Blijf staan. (Zij kijkt in zijn ogen en schikt haar haren onder de muts). Je bent mijn spiegel, Uilenspiegel

TIJL
Maar mijn uil slaapt!

NELE
Jij? (zacht) Voor niet lang

HET KONIJN ZAL ZIJN JONGEN VRETEN

Wat hebben ze toch die jongemensen? De helft van de planeet is minder dan 20 jaar, waar moet dat heen? Ik doe alles voor ze, ik geef ze alles, inpraak op het hoogste vlak op het Ministerie van de Jeugd, trossels en wimpels, cultuurcentra in elke stad, twaalf uur TV per dag, zij mogen vrijen tegen de kippen op, discussiëren tot zij onvervallen in de Nationale Kritische Universiteit, en toch zitten die stromt-vliegen, die Weapen overal te

stoken. O, maar de Engel van de dood zal maalen, een hele maand als het moet, een tweede Onnozelekinderdag! Denk niet dat ik de grove borstel niet zal hovenhalen. Om te beginnen het verdrag met de Nato over binnenlandse onlusten, ik haal de vredesbrigades van de UNO binnen met infrasonische verstoorders die hun hersenen droog leggen binnen de sekonde, met...

LAMBERMONT
(gaat van hem weg) Ik zal even naar Mechelen bellen om advies.

VOOGD
(houdt hera tegen bij zijn mouw) Wat willen zij? Vader, ik ben bang voor dit nieuwe ras. Ik wil met ze discussiëren, ik heb het hen gevraagd, hier in het paleis kunnen wij toch overeenkomen, democratisch, onder kristelijke socialisten, allen samen, ik ben ook jong. Maar zij komen niet tot mij. Wat is hun programma? Zij hebben er geen. Zij hebben geen ideeën, geen filosofie, niets. Wat willen zij toch?

LAMBERMONT
Ons uitroelen.

VOOGD
Maar dat zie ik niet zo gauw gebeuren... Eerder zal het konijn zelf zijn jongen vreten.

DIE MET ZO'N MACHINE VERTREKKEN MOGEN HUN HANDJES KUSSEN

COMMENTATOR
Dames en Heren, kameraden en kameradskes, nu deze veroordeling waarvan u de laatste spannende ogenblikken hebt kunnen volgen is het Vlaamse Nieuws thans in staat u eveneens de executie te relayeren (en dat is wel voor het eerst op onze Vrije Vlaamse Televisie.) — in rechtstreekse uitzending van hier op het toneel van het vroegere K.N.S.-gebouw. (Van op het toneel wordt een elektrische stoel gemonteerd door technici — de Hengsten

leiden ook een aantal journalisten binnen en een tiental studenten die een gereserveerde plaats krijgen rond de stoel.) Journalisten uit binnen- en buitenland stromen hier zenuwachtig binnen, wetsdokters, officieel, ik zie daar ook nog een afdeling van de Hogeschool voor Simonsatie, en ik maak van de gelegenheid gebruik om u iemand voor te stellen met een vrij ongewoon beroep, iets waar de gewone televisiekijker weinig van afweet, vrees ik, en dat is de (haalt een technicus van de stoel voor de camera) bijzondere Gerechtschirurg die verantwoordelijk is voor de goede gang van zaken vanavond. U bent mijnheer...

TERECHTSTECHNICUS
Vandenabeele, Victor.

COMMENTATOR
Mijnheer Vandenabeele, een vraag die bij ons kijkers zal rijzen is u, als u zo'n opdracht moet vervullen, zenuwachtig?

GERECHTSTECHNICUS
Wel, natuurlijk, een mens is een mens, nietwaar, maar goed iemand moet het toch doen, hé? En nu met die schlunwepers en zo, wij zijn dat niet gewoon, hé?

COMMENTATOR
Juist: En de manipulaties van uw instrument, is dat gecompliceerd?

GERECHTSTECHNICUS
Nee. Dat mag ik niet zeggen. Het is een Japans model. Gij moet natuurlijk ik met uw gedachten bij zijn, zo'n ding dat staat op punt, hé? En ja, als gij niet precies goed inschakelt, dan kan er bijvoorbeeld een draadje van de a-sterische golf-corractie losgeraken, en ja, wat is zo'n draadje, een haartje van een muskeelot, hé?

COMMENTATOR
Het is dus wel het beste instrument wat op de markt is volgens u?

GERECHTSDIENAAR
Ziet dat van hier! Dat mar- cheert, dat voelt gij niet! Ik zeg altijd dat zij die met zo'n machine vertrekken, hun handjes mogen kussen. Ik ben bij de Vredesbrigade geweest, mijnheer, en wij hebben daar onze mannen teruggevonden die door de Basotto's stoel gepakt werden. In rietjes waren ze.

“ IK ERGER

Over de televisie zegt Claus: « Men heeft de televisie die men verdient. Het is de bunkering van de massa naar domme vooroordelen nog eens bevestigd te zien en daar maakt de televisie gretig gebruik van. Het hele door het christendom gedomineerde denkpatroon wordt nog eens doorgedrukt.

Ik zag in Tienerklanken een discussie over God. Met tegenwoordigers van de gereformeerde kerk, van het leger des heils, van weet ik wat allemaal. B.v. die man van het leger des heils zei: « Vrede onder de mensen dat is natuurlijk erg belangrijk maar het moet vrede zijn in Christus. Laten we eerst allemaal in Christus zijn, dan spreken over vrede. »

Waarop een atheïst replikeerde: « Dat is onzin en meedogenloos. »

Die discussie werd dan door een kale meneer met een bril aldus besloten: « Eigenlijk zijn we het allemaal eens nietwaar. Er zijn geen grondige tegenstellingen onder ons.

BEESTEN IN DE ZEE

« IK ZOU JE LEEG WILLEN DRINKEN »

ME ELKE AVOND

Allemaal zoeken we naar de waarheid. Dit debat werd dus helemaal samengevat alsof een aantal gelovigen onder elkaar een praatje hadden gemaakt, gelovigen waarvan hooguit de liturgie wat verschilde.

Ik kijk praktisch elke avond en er is geen avond dat ik me niet erger. En altijd is het dezelfde hoek die domineert. Altijd de vervlakking, de angst voor tegenstellingen en dan ook wat ik ook helemaal zinloos vind dat zijn die open discussies die een kwartier duren of twintig minuten, en wanneer net iemand een belangrijk punt aantrekt dan is de tijd om.

— Hoe vind je « Vergeet niet te lezen » ?

— Ja ook de auteurs hebben de uitzending die ze verdienen (lacht).

Men voelt het ongemak van de geïnterviewde die in vijf minuten iets moet wijsnaken over dingen waar hij misschien een jaar mee bezig is. Op het einde, dat vind ik helemaal idioot, dan komt een meneer iets voorlezen over een Engels of een Frans boek

dat hij gelezen heeft, nou dat kan ik net zo goed in « Het Laatste Nieuws » lezen, daar heb ik de tv niet voor nodig. Een beetje meer verbeelding ware welkom. Als men ons een auteur toont dat het dan niet een auteur weze in zijn meest stupiede vorm, namelijk als een meneer die dat daar zit te transpireren in een studio.

— De Heren van Zichem ?

— Dat is heel twijfelachtig.

Ik zie erin; laat deze hele wereld met zijn kasteelheer en zijn pastoor waar met zoveel verbedering over gesproken wordt, laat ze in godsnaam een staaf dynamiet in hun reet stoppen. Dat los ik erin. Maar de overgrote meerderheid van de mensen leest dat niet. Die denkt met verbedering terug aan de mooie tijden toen het allemaal zo goed geregeld was.

Dat is ook wat in « Tand ou Taud » slaat.

En als je een feuilleton wil maken, zieh afspeelende in een moderne wereld, over de behoeften, de noden, de

grilligheden van het hedendaagse leven, scherp in het licht gesteld, dan kom je geloof ik gewoon niet aan bod in de Vlaamse televisie.

Waarom situeren ze veel van die oubolligheden in het verleden? Omdat het een beetje kleuriger is. Maar in een moderne context maken ze het net zo oubollig. Als je Nand Buyl ziet evolueren, ik weet niet of je dat gezien hebt, Nand in eigen land of zo iets, wat ze naar Montreux gaan zenden, dat is even oubollig als de « Heren van Zichem ».

3. PAUS

Ik heb tot slot van de bijeenkomst de h. Claus benoemd tot directeur van de televisie, een eer die hij — zoals de lezer verder wel zal merken — dient te delen met de h. Van Bael.

De h. Claus zou :

⊗ verdriëdvubbeling van de kredieten vragen.

⊗ de verschrikkelijke afhankelijkheid van buitenlandse programma's opheffen door meer eigen programma's te maken, misschien afschuwelijke, maar dan toch over dingen die ons bezig houden.

⊗ de mythes van uitzendingen zoals Mission Impossible er uit wor-

ken. « Deze mythes zijn dat Amerikaanse spionnen, over het algemeen in het zuiden, weet ik wat mogen doen als ze het kwaad maar uitroeten. Dat wordt ons voorgeschoteld als moreel. »
⊗ het nieuws een beetje evenwichtiger brengen. « Waarom moet ik elke dag nieuws over de paus horen? Hij is alleen nieuws als hij weer een nieuwe uraniummijn gekocht heeft. Maar of hij nu zegt dat er een einde moet gemaakt worden aan Biafra dat is geen nieuws, dat is puur vulsel. »

x

De h. Claus zou evenwel weigeren thans directeur te worden van de BIVI, zelfs al verdubbelde men het honorarium. Hij zou dit ambt alleen aanvaarden in een « staat die grondig binnenste buiten is gkeerd. » In deze huidige samenleving word ik bijna elke dag geschokt in mijn zedelijke overtuiging. Een denkpatroon wordt opgelegd waar ik niets mee te maken heb. Ik mag bij zijn dat men zelf dult. Zo wordt het voorgesteld. Maar men stelt het nooit andersom. Men stelt nooit de vraag of ik de alleroverheersende macht van de kerk moet duiden.

(Vervolg volgende blz.)

« IK ERGER ME ELKE AVOND »

Vervolg van blz. 13

Het zit zo in mekaar. Men predikt de liefde in naam van de liefde waarvan de kerk dan het symbool moet zijn, mengt men zich op een ongeoorloofde manier, op een het even welk terrein altijd aan de kant van de belanghebbenden! Dat zijn toch gemeenplaatsen. Maar dat wordt niet zo duidelijk bevestigd in de houding van de intellectuelen. Het wordt als onbelangrijk afgedaan net als het probleem van de seksualiteit.

Als ik zeg dat de seksuele zeden nog altijd in een sfeer van schuld leven, van zonde, door het christendom bepaald, dan repliceert men mij algauw, nou ja dat gezeur over dat vrijen, dat is toch niet belangrijk.

De kolonels in Griekenland en Spanje en Vietnam, daar komt pas werkelijk de vrijheid van de mens in het gedrag, zegt men dan. Niemand wil erkennen dat er een regelrechte lijn loopt van de onvrijheid die onze

sexualiteit beheerst en deze onvrijheid in Griekenland en Spanje, enz.

Als directeur van de Iw zou ik op Tienerklanken laten tonen hoe men vrijt zonder kinderen te maken.

Alles wat het menselijk lichaam betreft ontdoen van die erfenis van zonde en schuld.

Beschouwen dat het de eer is van de mens zijn lichaam en zijn verbeelding te gebruiken op de meest volmaakte manier.

Maar lichaam en verbeelding worden aan vreemde rafels getrokken precies door dat christendom, dat vat krijgt op de mensen door die zondecomplexen te kweken.

Vrijen zonder kinderen te maken. Dat weegt op de jongeren door op een manier die allang niet meer aan de orde hoeft te zijn. Dat hebben we wetenschappelijk toch al lang opgelost. Maar dat weten vele jonge mensen nog niet. Ik kom vaak bij jonge mensen en als je daarover begint dat stoot je op begrippen van 1900 ».